

Nevşehir Üniversitesi
Yayınları: 2

1. Uluslararası
NEVŞEHİR
TARİH VE KÜLTÜR
SEMPOZYUMU
BİLDİRİLERİ

16-19 Kasım 2011, Nevşehir

3. Cilt

1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri

Nevşehir Üniversitesi Yayınları: 2

Editör

Yrd. Doç. Dr. Adem ÖGER

ISBN: 978-605-4163-02-1 (tk)
978-605-4163-06-9 (3.cilt)

1. Baskı

Nisan, 2012 / Ankara

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Grafiker

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6
06520 (Oğuzlar Mahallesi)
Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Baskı, Cilt

Grafiker

Ofset Yayıncılık Ltd. Şti.

Kazım Karabekir Caddesi

Ali Kabakçı İşhanı 85/3

İskitler-ANKARA

Tel : 0 312. 384 00 18

Faks : 0 312. 342 16 52

DESTEKLERİ İÇİN

Nevşehir Valiliği'ne, Nevşehir Belediyesi'ne, TÜBİTAK'a,
Avanos Belediyesi'ne, Başdere Belediyesi'ne, Çat Belediyesi'ne,
Derinkuyu Belediyesi'ne, Göre Belediyesi'ne, Gülşehir Belediyesi'ne,
Göreme Belediyesi'ne, Hacıbektaş Belediyesi'ne, Kavak Belediyesi'ne,
Mustafapaşa Belediyesi'ne, Uçhisar Belediyesi'ne, Ürgüp Belediyesi'ne

TEŞEKKÜRLERİMİZLE

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİLER

(Bildiriler Alfabetik Olarak Sıralanmıştır)

Emin SELAMOĞLU Karamanlıların Niğde'si.....	5
Emin TOROĞLU Bir Osmanlı Şehir Tesisi: Nevşehir	17
Ercan KAÇMAZ Aynı Adı Taşıyan ve Benzer Resimleri İçinde Bulunduran Kapadokya Kiliseleri	41
Erol SEYFELİ Milli Mücadelenin Önemli Kilometre Taşı Olan Hacıbektaş	63
Esra IŞIK Bir Hemşehrilik Örgütlenmesi Örneği "Nevşehirliiler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği"	75
Eva CSAKI Türkülerin Metinlerine Dair.....	87
Evrin ÖLÇER ÖZÜNEL Peri Bacalarına Sihirli Değnek: Nevşehir Turizminin Kültürel Animasyon ve Uygulamalı Halkbilimi Bağlamında Değerlendirilmesi	93
Fahri MADEN XIX. Yüzyıl Sonları ve XX. Yüzyıl Başlarında Nevşehir'de Rum Mektepleri	103
Famil ŞAMİLOĞLU - Serap SERİN KARACAER Kapadokya Yöresinin Turizm Potansiyeli ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri.....	129
Fatma Gül ÖZTÜRK Açıksaray: Mimari Bir Okuma Manastır Yaşamı ve Seküler Yerleşimin Sorgulanması	151

Fehmi DİNÇER

1584 Yılında Karamanlıca Alfabe ile Yazılmış Bir İtikatname..... 173

Fikret TÜRKMEN- Ferah TÜRKER

Folklor ve Turizm (Folklorik Ürünlerin Turizmde Kullanılması Meselesi)..... 195

Filiz Meltem ERDEM UÇAR

Neveşehirli Şair Nedim Uçar'ın Şiirlerinde Kelime Dünyası 199

Funda NALBANTOĞLU YILMAZ

Öğrencilerin Kampüs Olanakları Tercihlerinin Belirlenmesi:

Neveşehir Üniversitesi Örneği 227

Funda SOLMAZ - Neriman ŞAHİN GÜÇHAN

Geleneksel Konutlarının Mimari Özellikleri..... 237

Gençay AKGÜL- Nefise YILMAZ

Neveşehir'in Endemik Bitkileri 265

Gençay AKGÜL - Nefise YILMAZ

Neveşehir'in Dekoratif Ağaç ve Çalıları 277

Gülin ÖZTÜRK

Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinde Neveşehirli Niğde Mebusu Ata Bey 289

Gülser OĞUZ

7 Numaralı Neveşehir Şer'iyeye Sicilinin Işığında

Neveşehirli Yatırım Araçları 313

Günül Özlem AYAYDIN CEBE

Basılı Metinlerin Sayısal Analizi Yoluyla Karamanlı Halkını Tanımak..... 331

Hafize PEKTAŞ

Avanos'lu Ressam Nihat Tandoğan ve Eserleri..... 351

Hakan YEKBAŞ

Bir Mecmuadan Hareketle Neveşehirli Damat İbrahim Paşa'ya

Dair Bazı Tespitler..... 363

Hanife YÜKSEL - Serap YILDIZ İLDEN

Heykeltıraş Hakkı Atamulu 389

Harun GÜNGÖR

Bir Rus Araştırmacı Gözü ile Karamanlılar 401

Hasan YAVUZER

Sosyolojik Açıdan Neveşehir'de Din Hizmetleri..... 407

7 NUMARALI NEVŞEHİR ŞER'İYE SİCİLİNİN İŞİĞİNDA NEVŞEHİRLİLERİN YATIRIM ARAÇLARI

LEGISLATIVE NEVSEHIR REGISTRY NUMBER 7 LIGHT
INVESTMENT TOOLS NEVSEHIR

Gülser OĞUZ*

ÖZET

7 numaralı Nevşehir Şer'îye sicili 8 Muharrem 1298 20 Ramazan 1308 (1880-1900) tarihlerini kapsamaktadır. 10 yıllık bir süreyi kapsayan bu defter 174 pozdan oluşmaktadır. Defterin genelinde tereke kayıtları mevcuttur. Bunun yanında defterde miras taksimi, hüccet ve çeşitli anlaşmazlıklara dayalı kayıtlar mevcuttur. Bizim çalışmamızı kaynak oluşturacak verileri ise defterdeki tereke kayıtlarından elde etmeyi amaçlıyoruz.

Tereke kelime anlamı olarak bir kişinin öldükten sonra geride bıraktığı malları demektir. Yani ölen kişinin geride bıraktığı giyim kuşam eşyaları, ev eşyaları, canlı hayvanları, mülkleri, mücevher ve nakit paraları genellikle sayısı ve para değeri belirtilerek ayrıntılı olarak defterlerde tutulurdu. Aynı zamanda bu kayıtlarda kişinin alacak verecek ilişkisi de belirtilmektedir. Bu kayıtları tutan kişi ise kadıdır. Kadının bu hizmetinin karşılığını ise tuttuğu kayıttaki tereke yekûnundan belirli bir pay alarak sağlamaktaydı. Bu da kadının tereke ne kadar çok ise o kadar çok hak kazanması demektir ki bu durum kadının çok titiz, mirasçılarının mal kaçırmalarının önüne geçmeye çalışmasına sebep oluyordu. Böylece tereke kayıtlarının kaynak olarak güvenilirliğinin arttığını söyleyebiliriz. Burada hemen belirtmek gerekir ki tereke kayıtları bazı özel durumlarda tutulurdu. Yani kadı her ölen kişinin terekesini tutmazdı. Bu kayıtların tutulmasını sağlayan bazı unsur vardı. Bunlar ölenin küçük yaşta çocuğunun alınması, mirasçısının olmaması, mirasçılar arasında anlaşmazlık çıkması

* Okt. Gülser OĞUZ, Nevşehir Üniversitesi Avanos MYO, e-posta: gulseroguz@nevsehir.edu.tr.

üzerine mirasçılardan mahkemeye başvurusuydu. Bu durumda tereke defterlerinin toplumun genelini yansıttığından bahsetmek mümkün görünmemektedir. Bu da elde edilenlerle genellemeye gitmeyi zorlaştırmaktadır. Ama yine de tereke kayıtları eksikliklerine rağmen önemli verileri içermektedir.

Biz çalışmamızda tereke kayıtlarındaki taşınır taşınmaz mallardan hareketle kimlerin nelere yatırım yaptığını saptamaya çalışacağız. Yatırım araçlarının mesleklerle olan ilişkisi, şehirde oturanlarla köy ve nahiyelerde oturanların yatırım önceliklerinin neler olduğu, ortalamanın üstünde serveti olan kişilerin nelere yatırım yaptığı gibi sorulara çalışmada cevap aranmaya çalışılacaktır. Aynı zamanda toplumda para akışından yani 'tefecilikten' hayatını idame ettiren kişilerin olup olmadığının da belirlenebileceğini düşünmekteyiz. Toparlamak gerekirse kişilerin sosyal konumlarıyla yatırım araçları arasında nasıl bir bağ olduğu belirlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nevşehir, Tereke, Yatırım araçları.

ABSTRACT

Legislative track record of the number 7 Nevşehir 8 Muharram 1298 20th Ramadan 1308, includes the dates. Cover a period of 10 years, this book consists of 174 exposures. Although the book inherit the estate records in the notebook division based on the available records. Estate records form the data source to our work aims to deliver the guestbook entry.

Legacy of a person's word as meaning the goods are left behind after death. In other words, left behind by the deceased's clothing items, household goods, live animals, property, jewelry and cash funds usually by specifying the number and value for money notebooks separately, in detail. At the same time, these records will give the person the relationship is specified. This person keeps the records of the cadı. If the cadı holds the record value for this service by taking a share of the estate provided a certain sum. This is how much the cadı's estate, this indicates that meant so much to gain the rights of cadı are very particular, the heirs to take precedence conceal the goods was caused by work. Thus, increasing the reliability of estate records say that as the source. Here, it must be said right away in some special cases separately, estate records. In other words, all the deceased's estate would not be writing from cadı. There were some elements that these records are kept. They rece-

ive the deceased child at a young age, heir to the absence, on the disagreement among the heirs of the heirs to resort to the court. Estate in this case, it is not possible to talk about the books reflect the wider community. This also makes it difficult to go to those obtained from the generalization. Despite the shortcomings of the estate records, but still contains important data.

Real estate records of goods movement who moved to this study, we try to determine what investment is doing. Lay means the relationship between professions, those who sit in the city and township residents of the village and above-average wealth, what are the investment priorities of the people who respond to study questions such as what a search of his investment will be studied. At the same time the flow of money in society, ie whether there is fraud, the life-sustaining people have the opportunity to see the study. To sum up the connection between their social positions and investment vehicles that will be determined.

Key Words: Legacy, Nevşehir, Investment Tools, Cadi.

1-Giriş

Çalışmamıza veri oluşturmak için 7 numaralı Nevşehir Şer'îye Sicili'nden 18 tereke kaydını seçtik. Bu kayıtların seçilmesinde kullanılan yöntem şudur: Öncelikle verilerin okunabilirliğine de dikkat edilerek farklı aralıklarla ve bütün defteri kapsayacak şekilde 15 kayıt seçilmiştir. Daha sonra bütün defterdeki tereke kayıtlarının tamamı incelenmiş ve en zengin olan birinci ve ikinci kişinin terekesi seçilmiştir. Daha sonra da en fakir diyebileceğimiz bir kişi de verilere eklenmiştir. Bu yöntemin seçilmesinin sebebi defterdeki kişilerin sınırlı bir şekilde tanıtılması nedeniyle ayrı tabakadaki kişilerin çalışmaya dâhil edilmesi endişesidir. Yine çalışmayı genişletebilmek amacıyla Nevşehir merkezde oturanlarla çevre köylerde ve nahiyelerde oturanların da bulunmasına dikkat edilmiştir. Sonuç olarak elimizdeki 18 veriyle birlikte köylü-kentli, kadın-erkek, zengin-fakir, askeri sınıf üyesi-reaya, Müslimgayri Müslim gibi farklı grupların temsiliyeti sağlanmıştır.

Tereke kayıtları, araştırmacıları pek çok bakış açısına göre çeşitli bilgiler edinmemizi sağlayacak önemli verileri içermektedir. Bu kayıtları pek çok açıdan inceleyen çalışmalar bulmak mümkündür. Bir kişinin terekesinin dökümünün verildiği çalışmaların yanında(Çadırcı: 1986,154-164; Emecen :141-148;Cezar: 1977, 41-75); bir döneme ait tereke kayıtlarından

hareketle kapsamlı bir çalışma yapan araştırmacılar da vardır(Barkan: 1966, 1-120; Özdeğer: 1988). Tereke kayıtlarını diğer arşiv kaynaklarının yardımıyla irdeleyen çalışmalar da mevcuttur. (Canbakal:2009)

2-Nevşehir'deki Kişilerin Sosyal Statüleri ve Meslekleri

Bu bölümde defterdeki veriler ışığında kişilerin geçim kaynakları, sosyal hayatları, meslekleri hakkında bilgi vermeyi amaçlıyoruz. Verileri zaman zaman kısıtlı olması kesin sonuçlara gitmemizi zorlaştırmaktadır. Fakat yine de elimizdeki veriler kişilerin geçim kaynakları ve sosyal hayatları hakkında az da olsa fikir sahibi olmamızda yardımcı olabilecek düzeydedir.

Seçtiğimiz 18 kişiden 7 tanesi Nevşehir'e bağlı köy ve nahiyelerdendir. 11 kişi ise merkezde oturmaktadır. Bunlardan 2 kişi kadındır ve merkezde oturmaktadır. Hiç birinin hangi işle meşgul olduğu kesin olarak belirtilmemiştir. Yalnız birkaç kişinin terekesindeki eşya ve mülklerinden yaptığı işler hakkında fikir sahibiyiz. Mesela El-hâc Yabub isimli müteveffanın terekesinde top top çeşitli türlerde kumaş bulunmaktadır.(NŞS 7, 278/1.) Dolayısıyla bu kişinin sadece giyecek diktirebilmek için bu kadar çok bez bulunduramayacağı düşüncesinden hareketle bezzaz olabileceğini söyleyebiliriz. Yine bu kişinin terekesinde bez ve kumaşa dayalı ürünlerin çok olması onun üretici değil tacir olduğu izlenimini vermektedir. Zira bez üreticisi olsaydı aynı tür bezden çok sayıda olması gerekirdi.¹

Yine Nevşehir merkezde oturan ve tanıtılırken sadece babasından bahsedilmeyip dedesinin babasının da tanıtıldığı ve bu sebepten Nevşehir'in köklü ailelerinden birinin mensubu olabileceği izlenimi yaratan Mumcu Şeyh Ali Oğlu eşyalarından değil, ama mülk çeşitlerinden ticaretle uğraştığı fikrine ulaşmak mümkündür. Çünkü El-hâc Ömer bin Ali'nin yedi tane mülk dükkânının olduğu görülmektedir. Eşyaları arasında bu dükkânlarda neler satabildiği ya da ne iş yapabildiğine dair fikir sahibi edebilecek çeşit yok. Eşyaları arasında çavdar, arpa ve hinta gibi hububat var ama bunların miktarı ticaret yapmaya yetecek miktarlar gibi görünmüyor (NŞS 7, 278/1). Bu durumda şüpheli yaklaşarak bu kişinin servetinin yarıdan fazlasını oluşturan dükkânlarını kiraya verdiğini düşünebiliriz. Ama yine kayıtlarda bu kişinin gelirleri arasında hiçbir icare meblağının olmaması bu olasılığın çok düşük olduğunu göstermektedir.

¹ Bu kişinin terekesinde bulunan bazı eşyalar şunlardır: 7 top asdar, Maraş ve Antep iplik alacaları, 5 deste fes, top gök bez, kırmızı bez top, arkalık top, beyaz dülbent, 12 yeşil sarık.

Mülk ve eşyalarından ne işle meşgul olduğunu öğrenebildiğimiz en güzel örnek defterdeki kayıtlar içinde en zengin ikinci kişi olan Tahirbeyzade Derviş Bey bin Ömer'dir. Bu kişinin terekesinde 18 kazgan (kazan) ve çok sayıda kapak vardır. Yine mülkleri içinde değirmen hissesi 1000 kuruş, pazaryerinde bir bab dükkân 700 kuruş, pabuççu dükkânında hisse, ambar hissesi, çarşıda dükkân hissesi, handa 8 bab dükkân, handa hisse gibi kalemler vardır. Ayrıca bu kişi 60 danasına ve birkaç manda ve ineğe sahiptir(NŞS 7, 83/1). Bu veriler bize Tahirbeyzade Derviş Bey bin Ömer'in, üretici esnaf değil de alım satım işleriyle uğraşan bir tacir olmasının daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Yine bu kişi büyük bir olasılıkla büyük baş hayvanın ticaretini de yapmaktadır. Ekonominin pek çok alanıyla ilgilendiği anlaşılan Derviş Bey'in çalışmamıza ve Nevşehir'deki ekonomik hayata dair son derece önemli veriler sağladığı görülmektedir.

Ortalama bir terekesi olan Karaalizad Hacı Mehmed'in de dükkân hisseleriyle beraber kiremit dükkânının olduğu görülmektedir (NŞS 7, 4/4). Yine terekesinde terazi ve kantarların yanında çeşitli hububatların bulunduğu karyede oturan Kuru Mustafa bin Ebubekir'nin de ticaretle uğraştığı düşünülebilir. Ayrıca bu kişinin 11 kişiden alacağı olması da dikkate değerdir(NŞS 7, 29/1).

Veriler ışığında 18 kişiden 5 kişi ticaretle uğraşmaktadır. Bu kişilerden iki tanesi defterdeki bütün kayıtların en zengin olanlarıdır. 1 kişi ise merkezde oturmamaktadır. Bir kadını saymazsak geriye kalan 9 kişinin mesleği ya da geçim kaynağı belli değildir. Fakat unvanlarına bakarak kişilerin meslekleri hakkında yorum yapılabileceğinden çalışmamızın bir de bu yönden bakmanın fayda sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Seçtiğimiz 18 kişiden 6 tanesinin unvanı vardır. Bunlardan 3 tanesi ağa² bir tanesi bey lakabına sahiptir ve askeri sınıfa mensup olabilir. 2 kişi de *efendi* lakaplıdır ve ilmiye sınıfından olmalıdır. Bu kişilerin terekelerine bakıldığı zaman orta düzeyde bir hayat sürdükleri görülmektedir. Lakapları açısından bakıldığında da kesin olmamakla birlikte 5 kişinin askeri sınıf üyesi olduğu ihtimali ve diğer kişilerin reaya olduğu ortaya çıkmaktadır.

² Osmanlı devlet teşkilatının genişlemesi ve gelişmesi üzerine ağa, askeri teşkilatta en çok kullanılan unvan olmuştur. Bunun yanında Osmanlı idaresi Anadolu'da zayıfladıktan sonra taşrada zenginleşen ve çoğalan 'ayan' denilen kişilerin de ağa unvanını kullandığı görülmektedir. II. Meşrutiyete kadar da ordu teşkilatında yüzbaşı ile binbaşı arasında kolağası rütbesi görülür. Bkz. Faruk Sümer, 'Ağa', *TDV İslam Ansiklopedisi, C. I, İstanbul, 1992, s. 452.*

Derviş Bey lakabına karşın ticaretle uğraştığı düşünülürse askeri sınıf üyesi ama ticaretle meşgul biri olduğu düşünülebilir.

Seçtiğimiz kişiler içinde 2 kişinin gayri Müslim olduğu görülmektedir. Meslekleri ve geçim kaynakları belli olmayan bu iki kişinin biri merkezde biri Kara Sinan'da oturmaktadır. Merkezde oturanın terekesi ortalamanın üstündeyken Kara Sinan'da oturanın terekesi fakirdir.

3-Nevşehirliilerin Yatırım Araçları

Yatırım araçları başlığı altında kişilerin hayattayken paralarını defterin aktardığı kadarıyla yatırdığı kalemleri irdelemeyi amaçlıyoruz. Yöntem olarak ise tümünden gelim yöntemi uygulanacaktır. Yani genel bir analizden sonra daha özel sorular sorularak 18 kişi gruplara ayrılacak ve bu grupların yatırım araçlarında farklılık var mı? yok mu? açıklanmaya çalışılacaktır. Peki, yatırım araçları nelerdir?

Yatırım araçları içinde mülkler yani ev, arsa, bağ, bahçe, han, hamam, değirmen gibi taşınmaz mallar; mücevherler yani takılar, altın paralar; nukud; kitap; alacaklar; hayvanat yani at, inek, dana, manda, arı vb. ile ev ve giyim kuşam eşyaları yer alır. Biz de bahsedilen bu başlıklar altında kişilerin yatırım araçlarının bir tablosunu çıkardık(Bkz. Tablo 2).

Bu tabloya göre Nevşehirli aileler paralarını % 62,7'lik bir oranla mülke yatırmışlardır. Sayı bakımından en çok yatırım yapılan mülk çeşidi 51 kıt'a ile bağıdır. Bağa yatırım yapan kişi sayısı ise 17'dir. Karyede yaşayan Kuru Mustafa bin Ebubekir 10 kıt'a bağa sahiptir. Bağlarından biri mülk bağıdır ve 3150 kuruştur(NŞS 7, 29/1). Bu meblağ, en yüksek mülk bağ fiyatıdır. Bağların fiyatları ise 100- 1000 kuruş arasında değişmektedir. Yani en çok sahip olunan bağ tarzı mülkler fiyatlarının daha uygun olması nedeniyle olsa gerek halk tarafından tercih edilmiş olmalıdır. Bunda iklim ve coğrafyanın etkili olması da önemli bir etkindir.

İkinci sırada sahip olunan mülk türü 20 adet ile mülk menzildir. 3 kişinin ise ikişer adet mülk menzili vardır. En pahalı mülk menzil 25000 kuruş ile Tahirbeyzade Derviş Bey bin Ömer'e aittir(NŞS 7, 29/1). Bunun dışında merkezde yaşayanların mülk menzilleri 5000 kuruştan yukarıya doğru çıkan meblağlardadır. Karyedeki mülk menzil fiyatları ise yaklaşık 1000 kuruştan başlayıp 6500 kuruşa kadar çıkmıştır. 6500 akçe eve sahip olan kişi, Arapsun'da yaşayan Elhaç Süleyman Efendi bin Şaban'dır(NŞS 7:

181/2). El-hâc Süleyman Efendi, karyede yaşayıp ortalamanın üstünde te-rekeye sahip olan 2 kişiden biridir.

Üçüncü sırada sahip olunan mülk türü 19 adetle dükkân ve dükkân his-sesidir. Dükkâna sahip olan 5 kişinin kimliği, yukarıda ticaretle uğraşan kişilerin açıklandığı bölümde gösterilmiştir. Dükkân fiyatları da çeşitlilik göstermektedir. Mesela bir hırdavat dükkân 200 kuruşken, aynı kişinin başka dükkânı 10000 kuruştur (NŞS 7, 51/1). Yine Tahirbeyzade Derviş Bey bin Ömer'in çarşıdaki dükkân hissesi 11500 kuruş, handaki 8 bab dükkânı 3000 kuruş iken, pazaryerindeki dükkânı 700 kuruştur. (NŞS 7, 83/1). En zengin kişi olan El-hâc Ömer'in han civarındaki 7 dükkânının değeri 50000 kuruştur(NŞS 7, 100/1).

Diğer mülk tarzı yatırım araçları ise 3 bahçe, 7 hırdavat menzil, 2 ahır, 2 değirmen, 2 ambar ve bir odadır.

İkinci yatırım aracı ise %32,3 ile ev eşyası ve giyim kuşamdır. İncelediğimiz terekeler içinde genel olarak rastlanılan giyim eşyaları şunlardır: Gömlek, aba gömlek, kebir ferace, don, kürk, ağaç sakal tarağı, tarak, siyah tarak, yeşil sarık, mintan, şal, arkalık, beyaz dülbent gömlek, işlemeli havlu, şal, entari, uçkur, çuka entari, nafe kürk, aba şalvar, çift çorap, yemeni ve Acemkâri şal. Mutfak eşyaları arasında pekmez leğen, kazgan (kazan), çömlek, kapak, kahve değirmeni, kahve takımı, güğüm, küp, küpçük, ta-bak, şişe, kıyma bıçağı, tas, leğen, ibrik, kahve tabağı, pekmez leğeni, hamur leğeni, kefgir dibek, değirmen bulunuyordu. Diğer ev eşyaları ise yorgan, döşek, yasdık, Burusa yasdık, kilim, halı, pelâs, peşkir, makad, iskemle, şamedan (şamdan), buhurdan, fenar, saat, asma saat³, sandık, tezgâh, münakkış kilim, seccade ve çuval vb. idi.

Genelde halk arasında kullanılan bu eşyaların zengin ve fakir arasındaki dağılımı ise şu şekildedir: Elimizdeki tereke kayıtları içinde en fakir olan Ali bin Mustafa'nın az sayıdaki eşyaları 1 pelası 80, 1 çuvalı 20, diğer pelası 60, tûfengi 90 kuruş olarak gösteriliyor (NŞS 7, 8/1). El-hâc Ömer'in ise 3 pelası 150, 2 çuvalı 30 ve tûfengi 50 kuruş olarak gösteriliyor. Bunun ya-nında El-hâc Ömer'in nargilesi, kahve takımı, halısı, münakkış kilim, saat, seccade ve yastık yorganı bulunmaktadır (NŞS 7, 100/1).

³ İki kişide saat vardır.

Yine elimizdeki en az eşyaya yatırım yapan El-hâc Yakub bin Ali ile en çok yatırım yapan El-hâc Süleyman Efendi ibn Şaban'ın eşyaları karşılaştırıldığında ortaya çıkan sonuç şudur: El-hâc Yakub'un 3 yastığı 15, 4 boz kilimi 150, 1 pelası 20, bir kilim seccadesi 20 kuruş değerindedir(NŞS 7, 278/1). El-hâc Süleyman Efendi'nin ise kilimi 34, pelaslarından biri 16, diğeri 82, 5 Burusa yastığı 17 kilim seccadesi 20 kuruş değerinde(NŞS 7, 181/2). Yalnız El-hâc Süleyman Efendi'nin saati⁴, şafi kilimi, kahve takımı çok sayıda teşbihi vb eşyaları cins ve sayı bakımından daha zengin. Buradan çıkan sonuç şudur: dar açıdan bakıldığında Nevşehirli benzer eşyaları benzer kalitede kullanıyorlardı. Yani zengin kişinin fakirin kullandığı seccadeden çok pahalı ve gösterişli bir seccadesi yoktur. Aşağı yukarı herkes ortalama bazı eşyaları kullanıyordu. Fakat varlıklı kişilerin evinde eşya çeşidi daha çoktur. Fakirler hayatını idame ettirecek kadar eşya alırken zenginler farklı eşyalarla evini ve giyim kuşamını renklendirebiliyordu.

Üçüncü yatırım aracı hayvanattır. 18 kişiden sekizi de canlı hayvan beslemektedir. Fakat bu canlı hayvanlar bir kişi hariç yedi kişi için paranın değerlendirildiği alan değil de günlük ihtiyaçların karşılanması için beslendiği izlenimi yaratmaktadır. Çünkü bu hayvanların sayısına ve çeşidine baktığımızda bir evin ihtiyaçlarını giderecek kadar besledikleri görülmektedir. Örneğin Karacaşar Karyesi'nden Ali bin Mustafa'nın bir çift öküzü, bir danasıyla ineği ve bir kovani bulunmaktadır. Bu kişinin eşyaları arasında onar keyl çavdar ve burçağı ve 3 keyl yarması bulunmaktadır. Yani Mustafa oğlu Ali karyesinde tarlasını sürebilmek için iki öküzü sahipti. Süt ve yoğurt ihtiyacını bir inekten karşılıyordu ve bal için bir kovani vardı (NŞS 7: 8/1). Elmacızade Musa Ağa da bir inek ve buzağı beslemektedir(NŞS 7: 82/6.) Defterdeki en zengin kişi olan Mumcu Şeyh Ali oğlu El-hâc Ömer ise bütün servetinin içinde 200 kuruşluk bir inek bulunduruyordu. Bu durum bize hayvancılığın inek, dana, manda, koyun arı gibi çeşitlerinin sürdürülmesine rağmen az tercih edildiğini düşündürmektedir. Ama bu durum hayvancılığın bu coğrafyada yapılamadığı ihtimalini ortaya çıkarmamalıdır. Zira defterdeki ikinci zengin kişi olan Derviş Bey bin Ömer'in birkaç ineğinin yanında 60 tane danası bulunuyordu. Şüphesiz bu 60 dana bir evin ihtiyacı için olamaz. Diğer yatırım araçları ise Nevşehirli açısından pek kullanılmamış görünüyor.

⁴ Bazı eşyalar zenginliğin göstergesidir. Mesela saat, kürk, şal gibi eşyalar bazı kişilerin elinde bulunurdu.

Mücevhere yapılan yatırım ise yok denebilecek düzeydedir. İki kişinin kitabı ve bir kişinin mücevher niteliğinde eşyası vardır. Nevşehir merkezde yaşayan Zeyneb'in 360 kuruş değerinde beşlik altını bulunmaktadır (NŞS 7, 281/2). Mücevher gibi eşyalar parada ağır yükte hafif eşyalardır. Bir terekede mücevher değeri taşıyan eşyaların bulunmaması en azından terekesi zengin kişiler için şüpheyle yaklaşılması gereken konulardandır. Çünkü bir kişi öldüğü zaman miras paylaşımı kadiya intikal edecekse mirasçılarının saklanması kolay bu tür eşyaları ortadan kaldırma ihtimali bir hayli yüksektir. Hal böyle olunca bu tür eşyaların karşımıza çıkmaması çok da şaşırtıcı olmasa gerektir. Örneğin defterimizdeki en zengin üç kişinin hiç mücevherinin gösterilmemesi bu görüşü doğrulamaktadır.

Diğer bir yatırım aracı olan kitap da seçtiğimiz veriler içinde çok rağbet görmeyen bir yatırım aracıdır. Kitap yatırım aracı olarak değer verilen bir eşyadır. Aynı zamanda kitap, çoğu zaman okuryazarlığın göstergesi olduğu gibi, sahip olan kişinin hangi kültürel düzeyde olduğunun da göstergesidir. Çünkü kişinin sahip olduğu kitapların çeşidinden ve çokluğundan onun dönemindeki dünya görüşü hakkında bilgi sahibi olmamız mümkündür. Kitaba yüklenen bu haklı değerden olmalı ki, karşımıza çıkan tereke kayıtlarında kitaplar büyük oranda listenin en başında kaydedilir. Bu yüzden yapılan araştırmalar gösterir ki kitap bir lüksün göstergesidir. Aynı zamanda kitap ve kütüphaneler genelde askeri sınıf üyesi kişilerde daha çok bulunmaktadır (Artan:1998, 59).

Bizim defterimizin kaydedildiği yıllar ise 19. Yüzyılın son çeyreği olduğu için kişileri kitap sahibi olabilmesinin önceki dönemlere göre daha kolay olduğu bilinmektedir. Bu en azından bahsi geçen yüzyılda basım faaliyetlerinin ve ulaşımın daha kolay olmasından kaynaklanır. Seçtiğimiz verilere baktığımız zaman ortaya çıkan sonuç şudur: 18 kaydın içinde 2 kişide birer kitap bulunmaktadır. Defterdeki zengin kişilerden olan ve Nevşehir merkezde yaşayan Derviş Bey bin Ömer'in 200(NŞS 7: 83/1), karyede yaşayan ortalama bir hayat sürdürdüğünü düşündüğümüz İsa Ağa'nın ise 50 kuruş değerinde *Kelam-ı Kadim*'i bulunmaktadır (NŞS 7, 177/4). Varlıklı olduğunu söylediğimiz Derviş Bey bin Ömer'in ve İsa Ağa'nın terekelelerinde kitap sahibi olması yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda normal görülüyor. Kanaatimize göre, kitap bu kişiler arasında yatırım aracı olarak görülmemiştir. Sebeplerini çoğaltılabilir. Mesela, başkente uzaklık, kişilerin üst düzey yönetici olmaması, kentin kültürel düzeyi vb.

Başka bir yatırım aracı olan nukud da kayıtlarımız içinde az tercih edilen kalemlerdendir. Nukudu bulunan tek kişi pek çok alanda faaliyet gösterdiğini düşündüğümüz Derviş Bey bin Ömer'dir. 10000 kuruş nakit var ve bu terekesinin % 13'ünü oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 2). Derviş Bey'de nakdin bulunması normaldir. Çünkü bu kişi ticaret uğraşan, dükkânları olan, 60 danası olan, pabuççu dükkânında hissesi olan, çok sayıda kazganı olan ve bu veriler ışığında para akışı olan biridir. Diğer kişilerin nukudunun bulunmaması ise yukarıda mücevherde açıklanan sebepten olabilir. Diğer bir sebebin de bu kişilerin pek çoğunun orta halli ya da fakir kendi yağında kavru lan insanlar olması mümkündür.

Son olarak yatırım aracı olarak aldığımız alacak paradır. Burada kastedilen, ölen kişinin sağlığında parasını ihtiyacı olan kişilere borç belirli bir faiz karşılığında borç vermesidir. Yani bu tür kişiler hayatını parasını işleterek kazanırlar. Bunun belirtileri çok sayıda kişiye borç vermesi, verdiği borcun terekesinde çok büyük bir yekûn tutması vb. Bizim defterimizde de 2 kişinin borç verdiği görülmektedir. Biri bir kişiye borç veren Arapsun Kazası'ndan El-hâc Süleyman Efendi'dir(NŞS 7, 181/2). Bu kişinin verdiği borç verilen meblağın çok az ve bir kişiye verildiğinden ötürü bizim konumuzun dışında görülüyor. Diğer kişi ise Kuru Mustafa bin Ebubekir'dir. Bu kişinin ticaretle uğraşma ihtimalinin olduğunu yukarıda belirtmiştik. Fakat terekesinin % 15'ini alacaklarının oluşturması bizi bu konuda acaba dedirten bir durumdur (Bkz. Tablo 2.)

4-Köylülerin ve Kentlilerin Yatırım Araçları

Bu bölümü oluştururken Tablo 2'de oluşturduğumuz verileri karyede yaşayanlar ve merkezde yaşayanlar olarak ikiye böldük. Merkezde yaşayan kişi sayısı köyde yaşayana göre 4 fazla olduğunu da belirtmek gerekir. Kazada yaşayanlardan 2 tanesi ağa bir tanesi efendi lakaplıdır. Merkezde yaşayanlardan 1 tane bey, 1 tane ağa, 1 tane efendi lakaplı kişi olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 4 ve 5).

Karyede yaşayanlarla merkezde yaşayanların hepsi mülke ve ev eşyasına yatırım yapmıştır. Her iki tarafta da 4 kişi hayvan beslemektedir. Ancak hayvan besleme durumunun karyede daha çok olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü şehirlî 11 kişiden dördü hayvan beslerken köylü yedi kişiden dördü hayvan beslemektedir. Bu durumda eşitlikten bahsetmek zordur. Bu arada köyde oturanların hayvan edinmeye daha çok ilgi duymaları da son derece doğaldır. Genelde nukudu olan bir kişi de merkezde oturmaktadır. Yine mücevheri olan bir kişi de şehirde oturmaktadır.

Merkezde oturanlar paralarını 62498 kuruş ile eşyaya yatırmıştır. Oranları ise % 20,8'dir. Merkezde oturanlar ev eşyasının ikinci sıraya koymuştur. Karyede oturanlar ise paralarının yarısından çoğunu % 52.2 ile eşyaya yatırmıştır. Bu oranın para olarak değeri ise 59028 kuruştur. Burada tezat bir durum görülmektedir. Her şeyden önce köyde yaşayanlardan 4 kişinin olmadığı hatırdadır tutulmalıdır. Çünkü bu eşitsizlik ortalamayı etkiliyor almalıdır. Daha iyi sonuca gitmek için iki tarafın eşyalarının ne olduğuna bakmak gerekir.

İki tarafın eşyalarının ne oranda farklılaştığını anlamak için eşya yekûnları birbirine çok yakın olan karyede yaşayan İsa Ağa bin İbrahim ile merkezde Yaşayan Derviş Bey bin Ömer'in eşyalarını karşılaştırdık. Çıkan sonuç şudur: Ömer'in 9 döşeği vardır ve 600 kuruştur. Halil'in ise 2 döşeği 120 kuruştur. Halil'in terekisinde yastık, fener, leğen, pelas, tas gibi eşyalar varken Ömer'in farklı olarak mobilya denilebilecek çekmecesini, nafe kürkü, Acemkârî şalı vardır (NŞS 7, 177/; 83/1).

İkinci örnek de merkezde yaşayan Mumcu şeyh Ali oğlu El-hâc Ömer ile karyede yaşayan Süleyman Ağa bin Mehmed'e aittir (NŞS 7, 100/1;108/2). Ali'nin 137 kuruşluk halısı, 1 yastığı 49 kuruş, şamedanı 40 kuruş, bir döşeği 65 kuruştur. Mehmed bin Abdullah'ın ise 3 döşeği 200 kuruş, 3 yastığı 30 kuruştur. Bu iki kişinin eşyalarının değerleri aşağı yukarı aynıdır. Buradan çıkan sonuç şudur: eğer kişilerin ev eşyasına yatırdığı meblağ birbirine yakınsa ev eşyalarının değeri hemen hemen aynıdır. Köyde veya kentte yaşaması ev eşyalarının değerlerinde değişikliğe sebep olmamaktadır.

Merkezde oturanlar en iyi yatırım aracı olarak mülkü seçmiştir. Çünkü şehirde oturanlar % 74.5 bir oranla 231955 kuruşla mülke yatırım yapmıştır. Karyede oturanlar ise eşyadan sonra en çok mülke yatırım yapmıştır. Oranı %40.7, ayrılan para da 46091 kuruştur. (Bkz. Tablo 3;4).

Bu iki kesim arasındaki farkın kaynağını bulmak için yine birbirine yakın düzeyde mülke yatırım yapan kişilerin terekeleri karşılaştırıldı. Buna göre karyede oturan Sismun veled Yorgi ile merkezde oturan El-hâc Yakub bin Ali'nin mülkleri şu şekildedir; Yorgi hırdavat menzil 150, ahır ambar 150, karyede menzil 5000 ve bağ 100 sahibi (NŞS 7, 129/3). El-hâc Yakub bin Ali ise hırdavat mülk 100, 4 oda 1 bablı mülk menzil 4000, bağ 500, bağ 500, bağ 150 sahibi idi (NŞS 7, 278/1). Ayrıca bütün veriler içindeki mülk

yatırımlarına bakıldığında bir mülk menzile merkezde 6500 kuruş baha biçilirken (NŞS 7, 4/4), Arapsu'nda ambarıyla beraber mülk menzile aynı baha biçildiği görüldü (NŞS 7, 181/2). Ama ufak bir ayrıntı karyede en pahalı mülk menzil budur. Diğerleri bu rakamın altındadır. Merkezdeki mülk menzil fiyatlarının 25000 kuruşa kadar çıktığı görülmektedir (NŞS 7, 83/1).

Bağ fiyatları ise aşağı yukarı benzer değerlerdedir. Bunun yanında hem karyede, hem de merkezde değeri daha düşük mülk menzil fiyatları da olduğu anlaşılmıştır. İki kesim arasındaki mülk yatırımının bu denli fazla olmasını etkileyen bir başka etken ise şehir merkezinde dükkânların olmasıdır. Zira en zengin Mumcu Şeyh Ali oğlu El-hâc Ömer'in 50000 kuruş değerinde 7 dükkânı bulunmaktadır (NŞS 7, 100/1).

Bu verileri destekleyecek durumdaki bir başka şey de bütün terekelerin ortalamasının 23565 kuruş olması. Bizim elimizdeki veriler gösteriyor ki karyede oturanlardan sadece 2 kişi bu ortalamanın üstüne 29625 ve 38574 kuruşla çıkabilmiştir. Merkezde bu ortalamayı aşan 5 kişidir. Merkezdeki dört kişiyi de 10000 kuruşun üstünde terekesi olduğu görülmektedir. Karyede 10000 kuruşun üzerine çıkabilen 2 kişi vardır (Bkz. Tablo 3;4)

Toparlamak gerekirse; merkezde oturanlarda ev eşyası bakımından karyede oturanlara göre ufak tefek farklar görülse de asıl farklılık taşınmaz mallarda görülmüştür. Benzer tereke yekûnlarına sahip köydeki ve merkezdeki kişilerin benzer denilebilecek düzeyde mülke yatırım yaptığı görülse de zengin kısım merkezdedir. Yani ticaretin aktığı, üretilen malların el değiştirdiği yerdedir. Bu yerlerin de şehir merkezleri olması çok şaşırtıcı değildir.

5-19 Yüzyılın Son Çeyreğinde Nevşehir'de Hayat

Bu bölümü oluştururken elimizdeki verileri maksimum düzeyde kullanarak bir olay örüntüsü yakalamaya çalıştık. Konuyu köyde ve şehirde olmak üzere ikiye ayırdık.

Köyde yaşayan Nevşehirli hayattarlarını sürdürmek için bir mülk menzile sahipti. Büyük çoğunluğunun da herhangi bir canlı hayvanı vardı. Dolayısıyla süt ve süt ürünlerini kendileri ürettiyordu. İçlerinde 1 çift öküze ya da 1 çift mandaya sahip olanlar vardı ki bu güne göre birer traktör demektir. Bu kişiler demek ki hububat yetiştiriyordu. Zaten mutfaklarına bakıldığı

zaman burçak, çavdar yarma, bakla gibi yiyecek maddelerinin olduğu görülüyor. Bunun yanında Nevşehirli köylü genellikle bağcılıkla uğraşıyordu. Terekelerde bulunan bağlar, küpler ve pekmezler bunun en açık göstergesidir. Yani halk bu coğrafyada çok iyi yetişen üzümü işlemeyi öğrenmiş durumdadır. Aynı zamanda birkaç terekede görüldüğü üzere Nevşehir civarında bahçeler bulunmaktadır. Bu bahçeler de Nevşehirîlilerin meyve ve sebze ihtiyacının karşılıyor olmalıdır. Unu sağlamak için civarda değirmenlerin bulunduğu da görülüyor. Üretici bir yapı sergileyen Nevşehir köylüleri bu özelliklerini dokumada da sergiliyor olmalı. Çünkü terekelerde tezgâhlar bulunmaktadır.

Şehirdeki hayat ise köydeki hayattan çok farklı görünmüyor. Bir mülk menzil, bağ, bazen canlı hayvan ve evinde eşyası ve giyim kuşam. Nevşehirli sıradan insanların hayatını idame ettirmeye yarayacak dört ana unsurun bunlar olduğu görülüyor. Fakat merkezi karyelerden farklı kılan bazı unsurların olduğu da dikkatten kaçmamalıdır. Her şeyden önce şehirler tabii olarak daha büyük. Pek çok mahalle var. Mahallelerin merkezi bazılarının isminden anlaşılacağı üzere bir camidir. Bazı mahalleler ise dini aidiyetlikle ayrılmış görülüyor. Çünkü elimizde bir Hristiyan Mahallesi kaydı vardır. Ayrıca merkezde bir handan zikredilmesi ticaretin ve paranın şehir merkezinde aktığının göstergesidir. Bu unsurda şüphesiz Nevşehir merkezin karyeye göre daha canlı olmasını sağlamıştır. Bu canlılık ise terekelerdeki farklılığın sebebi olmalıdır.

6-Sonuç

Nevşehir'in sosyal tarihine dair elimizde şu ana kadar yapılmış ciddi ve kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla yapılan çalışmaların eksik yönlerinin olabileceği gerçektir. Yapılan bu çalışma Nevşehir tarihine bir katkı sağlayacaktır.

Elde edilen veriler incelendiğinde ortaya çıkan sonuç şöyledir: Nevşehir'de kişiler hayatlarını idame ettirebilmek için farklı uğraşlar yapmaktadır. Bunlardan en kesin olanları, çiftçilik, bağcılık, hayvancılık ve ticarettir. En değerli yatırım aracı ise taşınmaz mülklerdir. Şehirdeki mülkler karye ve köylerdeki mülklerden daha değerlidir. İkinci yatırım aracı ise eşyadır. Toplumun kullandığı belirli eşyalar vardır. Yani en zengin kişi ile en fakir kişinin kullandığı eşyalar değer bakımından neredeyse birbiriyle eşittir. Ama zenginlerin ev ve giyim kuşamları daha renkli daha süslüdür.

Tablo 1: Kişilerin kimliklerini ve mesleklerini tanıtır tablo.

Sayfa no	Belge no	Mahalle	Ölenin adı	Baba adı	Cinsiyeti	Dini	Mesleği	Tereke yekûn
8	1	Karacaşar karyesi	Ali	Mustafa	Erkek	Müslim	Belirsiz	4095
281	2	Cami'i Atik Mahallesi	Zeyneb	Abdullah	Kız	Müslim	Belirsiz	5355
278	1	Kırca şerif mahallesi	Elhaç Yakub	Ali	Erkek	Müslim	Belirsiz	5721
43	1	Nar karyesi	Hafız oğlu Elhac Mehmed	Mehmed	Erkek	Müslim	Belirsiz	6270
129	3	Anaköy karyesi	Yorgi	Sismun	Erkek	Gayri Müslim	Belirsiz	7620
78	1	Kapucu Başı Mahallesi	Zeyneb Hatun	Abdullah	Kız		Belirsiz	8227
19	2	Bükük ? Mahallesi	Ali	Abdullah	Erkek	Müslim	Belirsiz	9220
108	2	Sulu ? karyesi	Süleyman ağa	Mehmed	Erkek	Müslim	Askeri sınıf olabilir	10090
2	1	Memiş bey	İbrahim Efendi	Ali	Erkek	Müslim	İlmiye sınıfı olabilir	15841
177	4	Anaköy karyesi	İsa ağa	İbrahim	Erkek	Müslim	Askeri sınıf olabilir	16750
82	6	? mahallesi	Elmacızade Musa ağa	Elhac Mehmed	Erkek	Müslim	Askeri sınıf olabilir	17840
4	4	Tahta Cami'i Şerif Mahallesi	Karaalizade efendi oğlu hacı Mehmed	Yusuf	Erkek	Müslim	Belirsiz	23970
137	4	Hristiyan mahallesi	Miço	Simon	Erkek	Gayri Müslim	Belirsiz	26520
181	2	Arapşun kazası ahalisi	Elhac Süleyman Efendi	Şaban	Erkek	Müslim	İlmiye sınıfı olabilir	29625
29	1	? Karyesi	Kuru Mustafa	Ebubekir	Erkek	Müslim	Belirsiz	38574
51	1	Eski il mahallesi	İncikci İsmet usta	İsmet	Erkek	Müslim	Belirsiz	38934
83	1	Memiş bey	Tahirbeyzade Derviş Bey	Ömer	Erkek		Askeri sınıf olabilir	73455
100	1	Cami'i şerif-i Cedid	Mumcu şeyh Ali oğlu Elhac Ömer	Ali	Erkek	Müslim	Belirsiz	86080
								424187

Tablo 2: kişilerin yatırım araçlarını gösterir tablo.

Mahalle	Ölenin adı	Mesleği	Eşya yekûn	mchr yekûn	ktap yekûn	Mülk yekûn	Hayvan yekûn	Borç verdikleri yekûn	Nukud	tereke yekûn
Karacaşar karyesi	Ali	Belirsiz	1985 %48.7	0	0	1350 %39.9	760 %18.2	0	0	4095
Cami'i Atik Mahallesi	Zeyneb	Belirsiz	3995 %74.6	360 %6.6		1000 %18.67	0	0	0	5355
Kırca şerif mahallesi	Elhaç Yakub		471 % 8.3			5250 %91.7	0	0	0	5721
Nar karyesi	Hafız oğlu Elhac Mehmed	Belirsiz	1620 % 25.8	0	0	4650 %74.1	0	0	0	6270
Anaköy karyesi	Yorgi	Belirsiz	1950 %25.5	0	0	5400 %70.2	270 %4.3	0	0	7620
Kapucu Başı mahallesi	Zeyneb Hatun	Belirsiz	3227 539.2	0	0	5000 %60.7	0	0	0	8227
Bükük ? Mahallesi	Ali	Belirsiz	2340 %25.3	0	0	6880 %74.2	0	0	0	9220
Sulu ? karyesi	Süleyman ağa	Askeri sınıf olabilir	3690 %36.5	0	0	5800 %57.4	600 %5.9	0	0	10090
Memiş bey	İbrahim Efendi	İlmiye sınıfı olabilir	3541 %24.3	0	0	12000 %75.7	0	0	0	15841
Anaköy karyesi	İsa ağa	Askeri sınıf olabilir	7650 %45.6	0	50 %0.29	8650 %51.6	400 %2.3	0	0	16750
? Mahallesi	Elmacızade Musa ağa	Askeri sınıf olabilir	5740 %32.1	0	0	12000 %67.2	100 %0.5	0	0	17840
Tahta Cami'i Şerif Mahallesi	Karaalizade Efendi oğlu hacı Mehmed	Belirsiz	11000 %45.8	0	0	12970 %54.2	0			23970
Hristiyan mahallesi	Miço	Belirsiz	13470 %50.5	0	0	13000 %49.4	50 %0.1	0	0	26520
Arapşun kazası ahalisi	Elhac Süleyman Efendi	İlmiye sınıfı olabilir	22585 %76.2	0	0	6970 %23.5	0	70 %0.3	0	29625
? karyesi	Kuru Mustafa	Belirsiz	19548 %50.6	0	0	13271 %34.4	0	4206 %15	0	38574
Eski il mahallesi	İncikci İsmet usta	Belirsiz	6699 %17.2	0	0	32235 %82.8	0	0	0	38934
Memiş bey	Tahirbeyzade Derviş Bey	Askeri sınıf olabilir	7705 %10.4	0	200 %0.1	51050 69.4	4500 %6.1	0	10000 %13.6	73455
Cami'i şerif-i Cedid	Mumcu şeyh Ali oğlu Elhac Ömer	Belirsiz	4310 %5	0	0	81570 %94.7	200 %0.3	0		86080
Toplam			121526 %32.3	360 %0.08	250 %0.05	266076 %62.7	6880 %1.62	4276 %1	10000 %2.35	424187

Tablo 3: Merkezde yaşayanların yatırım araçları

Mahalle	Ölenin adı	Mesleği	Eşya yekûn	Mücevher yekûn	Kitap yekûn	Mülk yekûn	Hayvan yekûn	Borç verdikleri yekûn	Nukud	Tereke yekûn
Cami'i Atik mahallesi	Zeyneb	Belirsiz	3995 %74.6	360 %6.6		1000 %18.67	0	0	0	5355
Kırca şerif mahallesi	Elhaç Yakub		471 % 8.3			5250 %91.7	0	0	0	5721
Kapucu Başı Mahallesi	Zeyneb hatun	Belirsiz	3227 %39.2	0	0	5000 %60.7	0	0	0	8227
Bükük ? Mahallesi	Ali	Belirsiz	2340 %25.3	0	0	6880 %74.2	0	0	0	9220
Memiş bey	İbrahim Efendi	İlmiye sınıfı olabilir	3541 %24.3	0	0	12000 %75.7	0	0	0	15841
? Mahallesi	Elmacızade Musa ağa	Askeri sınıfı olabilir	5740 %32.1	0	0	12000 %67.2	100 %0.5	0	0	17840
Tahta Cami'i Şerif Mahallesi	Karaalizade Efendi oğlu hacı Mehmed	Belirsiz	11000 %45.8	0	0	12970 %54.2	0	0	0	23970
Hristiyan Mahallesi	Miço	Belirsiz	13470 %50.5	0	0	13000 %49.4	50 %0.1	0	0	26520
Eski il Mahallesi	İncikci İsmet usta	Belirsiz	6699 %17.2	0	0	32235 %82.8	0	0	0	38934
Memiş bey	Tahirbeyzade derviş bey	Belirsiz	7705 %10.4	0	200 %0.1	51050 69.4	4500 %6.1	0	10000 %13.6	73455
Cami'i şerif-i Cedid	Mumcu şeyh Ali oğlu Elhac Ömer	Belirsiz	4310 %5	0	0	81570 %94.7	200 %0.3	0		86080
Toplam			62498 %20.8	360 %0.02	200 %0.01	231955 %74.5	4850 %1.5	0	10000 %3.2	311217

Tablo 4: Kaza ve köylerde yaşayanların yatırım araçları

Mahalle	Ölenin adı	Mesleği	Eşya yekûn	mchr yekûn	ktap yekûn	Mülk yekûn	Hayvan yekûn	Borç verdikleri yekûn	Nukud	tereke yekûn
Karacaşar karyesi	ali	Belirsiz	1985 %48.7	0	0	1350 %39.9	760 %18.2	0	0	4095
Nar Karyesi	Haftız oğlu Elhac Mehmed	Belirsiz	1620 % 25.8	0	0	4650 %74.1	0	0	0	6270
Anaköy karyesi	Yorgi	Belirsiz	1950 %25.5	0	0	5400 %70.2	270 %4.3	0	0	7620
Sulu ? Karyesi	Süleyman ağa	Askeri sınıf olabilir	3690 %36.5	0	0	5800 %57.4	600 %5.9	0	0	10090
Anaköy karyesi	İsa ağa	Askeri sınıf olabilir	7650 %45.6	0	50 %0.29	8650 %51.6	400 %2.3	0	0	16750
Arapşun kazası ahalişi	Elhac Süleyman Efendi	İlmiye sınıfı olabilir	22585 %76.2	0	0	6970 %23.5	0	70 %0.3	0	29625
? Karyesi	Kuru Mustafa	Belirsiz	19548 %50.6	0	0	13271 %34.4	0	4206 %15	0	38574
Toplam			59028 %52.2	0	50 %0.01	46091 %40.7	2030 %1.7	4276 %3.78	0	113024

Tablo 5: Kaza ve merkezde yaşayanların yatırım araçlarının karşılaştırmalı tablosu

	Eşya yekûn	mchr yekûn	ktap yekûn	Mülk yekûn	Hayvan yekûn	Borç verdikleri yekûn	Nukud	Tereke yekûn
Merkezde yaşayanlar	62498 %20.8	360 %0.02	200 %0.01	231955 %74.5	4850 %1.5	0	10000 %3.2	311217
Karyede yaşayanlar	59028 %52.2	0	50 %0.01	46091 %40.7	2030 %1.7	4276 %3.78	0	113024
Genel toplam	121526	360	250	279046	6880	4276	10000	424187

Tablo 6: Yatırım Araçlarının Çeşitleri

Çeşit	Bağ	Mülk	Hırdavat menzil	Dükkân	Bahçe	Ambar	Değirmen	Ahur	Oda
Sayı	51	20	7	19	3	2	2	2	1

Kaynaklar

NŞS 7, 100/1; NŞS 7, 278/1; NŞS 7, 181/2, NŞS7, 8/1, NŞS 7, 82/6, NŞS 7, 83/1, NŞS 7, 177/4; NŞS 7, 108/2; NŞS 7, 129/3; NŞS 7, 4/4, NŞS, 29/1; NŞS 7, 51/1; NŞS 7, 137/1

Kitaplar

- Artan, Hülya 1998, "Terekeler Işığında 18. Yüzyıl Ortalarında Eyüp'te Sosyal Yaşam Tarzı Standartlarına Bir Bakış: Orta Halliliğin Aynası", 18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'tereke Sosyal Yaşam, Ed. Hülya Artan, 49-64.
- Barkan, Ö. Lütfi 1966, "Edirne Askeri Kasamsına Ait Tereke Defterleri (1545-1659)", Belgeler, C. III, S. 5-6, 1-125.
- Canbakal, Hülya, 2009, 17. Yüzyılda Ayntâb Osmanlı Kentinde Toplum ve Siyaset.
- Çadırcı, Musa 1986, "Hüseyin Avni Paşa'nın Terekesi", Belgeler, 1986, C. XI, S. 15, s. 145-164.
- Emecen, Feridun 18-22 Eylül 2000 "Ayan ve Muhallefâtı: Karaosmanoğlu Hacı Mustafa Ağa" CİEPO, XIV. Sempozyumu Bildirileri, 141-148.
- Özdeğer, Hüseyin 1998, 1463-1640 Bursa Şehri Tereke Defteri, İstanbul, 1988.
- Sümer, Faruk 1992, 'Ağa', TDV İslam Ansiklopedisi, C. I, 451-452.